

MARIETA SAFTA

IULIA ELENA NISTOR

FIȘE DE DREPT
CONSTITUȚIONAL
VOLUMUL 1

Ediția a 3-a

TEMA NR. 1. DREPTUL CONSTITUȚIONAL CA RAMURĂ A DREPTULUI PUBLIC	1
FIȘA NR. 1. Dreptul constituțional ca ramură a dreptului public	2
TEMA NR. 2. RAPORTUL JURIDIC DE DREPT CONSTITUȚIONAL	6
FIȘA NR. 2. Raportul juridic de drept constituțional	7
TEMA NR. 3. IZVOARELE DREPTULUI CONSTITUȚIONAL	11
FIȘA NR. 3. Izvoarele dreptului constituțional	13
TEMA NR. 4. TEORIA CONSTITUȚIEI. CONSTITUȚIE ȘI CONSTITUȚIONALISM. SUPREMAȚIA CONSTITUȚIEI	20
FIȘA NR. 4. Teoria constituției. Noțiuni generale	21
TEMA NR. 5. TEORIA CONSTITUȚIEI. ADOPTAREA ȘI REVIZUIREA CONSTITUȚIEI. SUSPENDAREA ȘI ABROGAREA CONSTITUȚIEI	27
FIȘA NR. 5. Adoptarea, revizuirea, suspendarea și abrogarea constituției	28
FIȘA NR. 6. Revizuirea Constituției României	32
TEMA NR. 6. CONTROLUL CONSTITUȚIONALITĂȚII LEGILOR	40
FIȘA NR. 7. Controlul constituționalității legilor. Caracterizare generală	41
TEMA NR. 7. CONTROLUL CONSTITUȚIONALITĂȚII LEGILOR ÎN ROMÂNIA	46
FIȘA NR. 8. Controlul constituționalității legilor în România	47
TEMA NR. 8. DEZVOLTAREA CONSTITUȚIONALĂ A ROMÂNIEI	55
FIȘA NR. 9. Dezvoltarea constituțională a României	56

TEMA NR. 9. CETĂȚENIA	61
FIȘA NR. 10. Cetățenia. Caracterizare generală	62
FIȘA NR. 11. Dobândirea cetățeniei române potrivit Legii nr. 21/1991	65
FIȘA NR. 12. Pierderea cetățeniei române potrivit Legii nr. 21/1991	73
TEMA NR. 10. DREPTURI ȘI LIBERTĂȚI FUNDAMENTALE	78
FIȘA NR. 13. Drepturile și libertățile fundamentale. Noțiuni generale	79
TEMA NR. 11. PRINCIPII PRIVITOARE LA DREPTURILE ȘI LIBERTĂȚILE FUNDAMENTALE	85
FIȘA NR. 14. Universalitatea și neretroactivitatea	86
FIȘA NR. 15. Principiul egalității	91
FIȘA NR. 16. Accesul liber la justiție	99
FIȘA NR. 17. Caracterul de excepție al restrângerii exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți	107
FIȘA NR. 18. Demnitatea	111
FIȘA NR. 19. Principiul securității juridice	114
TEMA NR. 12. NORME DE PRINCIPIU REFERITOARE LA PROTECȚIA CETĂȚENILOR ROMÂNI ÎN STRĂINĂTATE, A CETĂȚENILOR STRĂINI ȘI A APATRIZILOR ÎN ROMÂNIA	120
FIȘA NR. 20. Protecția cetățenilor români în străinătate și obligațiile lor	121
FIȘA NR. 21. Protecția cetățenilor străini și a apatrizilor în România	124
FIȘA NR. 22. Reguli privitoare la extrădarea sau expulzarea din România	131
TEMA NR. 13. INVIOLABILITĂȚI	138
FIȘA NR. 23. Dreptul la viață și la integritate fizică și psihică	139
FIȘA NR. 24. Libertatea individuală	146
FIȘA NR. 25. Dreptul la apărare	156
FIȘA NR. 26. Dreptul la libera circulație	160
FIȘA NR. 27. Dreptul la viață intimă, familială și privată	164
FIȘA NR. 28. Inviolabilitatea domiciliului	172

TEMA NR. 14. DREPTURILE ȘI LIBERTĂȚILE SOCIALE, ECONOMICE ȘI CULTURALE	178
FIȘA NR. 29. Dreptul la învățătură	180
FIȘA NR. 30. Accesul la cultură	187
FIȘA NR. 31. Dreptul la ocrotirea sănătății	191
FIȘA NR. 32. Dreptul la un mediu sănătos	196
FIȘA NR. 33. Dreptul la muncă, protecția socială a muncii și interzicerea muncii forțate	200
FIȘA NR. 34. Dreptul la grevă	208
FIȘA NR. 35. Dreptul de proprietate privată și dreptul la moștenire	210
FIȘA NR. 36. Libertatea economică	216
FIȘA NR. 37. Dreptul la un nivel de trai decent	218
FIȘA NR. 38. Dreptul la căsătorie	221
FIȘA NR. 39. Protecția copiilor și a tinerilor	225
FIȘA NR. 40. Protecția persoanelor cu handicap	231
 TEMA NR. 15. DREPTURILE ȘI LIBERTĂȚILE SOCIAL-POLITICE	 237
FIȘA NR. 41. Secretul corespondenței	238
FIȘA NR. 42. Libertatea conștiinței	246
FIȘA NR. 43. Libertatea de exprimare	254
FIȘA NR. 44. Dreptul la informație	260
FIȘA NR. 45. Libertatea întrunirilor	264
FIȘA NR. 46. Dreptul de asociere	267
 TEMA NR. 16. DREPTURILE EXCLUSIV POLITICE	 271
FIȘA NR. 47. Dreptul de vot	272
FIȘA NR. 48. Dreptul de a fi ales	281
FIȘA NR. 49. Dreptul de a fi ales în Parlamentul European	286
 TEMA NR. 17. DREPTURILE GARANȚII	 290
FIȘA NR. 50. Dreptul de petiționare	291
FIȘA NR. 51. Dreptul persoanei vătămate de o autoritate publică	293

TEMA NR. 18. ÎNDATORIRILE FUNDAMENTALE ALE CETĂȚENILOR	300
FIȘA NR. 52. Îndatoririle fundamentale	301
TEMA NR. 19. GARANȚII DE ORDIN INSTITUȚIONAL PENTRU REALIZAREA DREPTURILOR FUNDAMENTALE	305
FIȘA NR. 53. Avocatul Poporului	306
FIȘA NR. 54. Avocatul Poporului în raporturile cu Curtea Constituțională	310
FIȘA NR. 55. Dialogul instanțelor de jurisdicție constituțională	312
FIȘA NR. 56. Protecția drepturilor și libertăților fundamentale ale omului sub egida Consiliului Europei și a Uniunii Europene	319
RĂSPUNSURI TESTE	323
BIBLIOGRAFIE GENERALĂ	325

TEMA NR. 1

DREPTUL CONSTITUȚIONAL
CA RAMURĂ A DREPTULUI PUBLIC

OBIECTIVE SPECIFICE

După parcurgerea capitolului, studenții vor fi în măsură:

să definească noțiunea de normă juridică;

să caracterizeze structura internă și structura externă a normei juridice;

să definească noțiunea de instituție juridică;

să definească noțiunea de ramură de drept;

să definească dreptul constituțional ca ramură a dreptului public;

să caracterizeze obiectul dreptului constituțional;

să prezinte specificul normelor de drept constituțional;

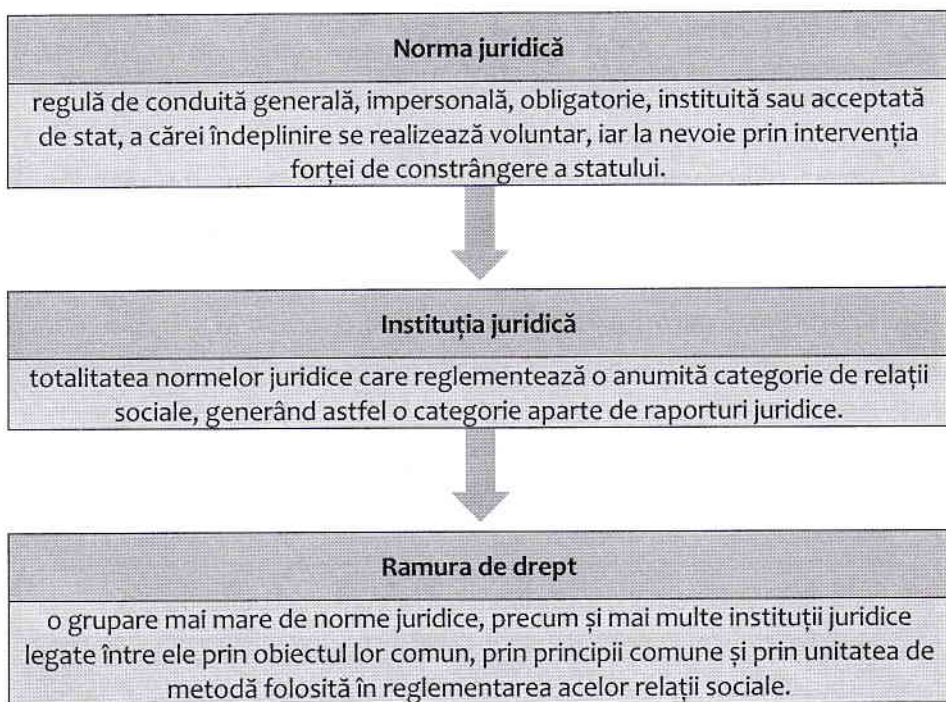
să arate locul dreptului constituțional în cadrul sistemului dreptului.

FIȘA NR. 1

DREPTUL CONSTITUȚIONAL CA RAMURĂ A DREPTULUI PUBLIC

I. NOȚIUNI

1. Normă juridică-instituție juridică-ramură de drept

Observații:

În privința normelor juridice distingem între:

- structura internă:** elementele intrinseci, de logică, ce compun norma: ipoteza, dispoziția și sancțiunea;
- structura externă** (tehnico-legislativă): forma pe care trebuie să o îmbrace norma juridică: articole, paragrafe, alineate.

În privința ramurilor dreptului distingem între:

- drept public;
- drept privat.

2. Dreptul constituțional – specific/locul în cadrul sistemului dreptului

ca ramură de drept

- totalitatea normelor și instituțiilor juridice care au ca obiect reglementarea raporturilor sociale care iau naștere în procesul exercitării puterii publice;

ca factor structurant al sistemului de drept

- ramură conducătoare pentru celelalte ramuri ale dreptului; acestea au sorginea în principiile constituționale.

II. TEME DE ANALIZĂ ȘI DEZBATERE

1. Selectați din coloana alăturată termenii care desemnează trăsături ale normei juridice:

- generală;
- imprescriptibilă;
- personală;
- impersonală;
- facultativă;
- respectată în mod voluntar;
- individuală;
- instituită sau acceptată de către stat.

2. Identificați elementele de structură internă ale:

- a) art. 76 alin. (1) și (2) din Constituție – *Adoptarea legilor și a hotărârilor*;
- b) art. 95 alin. (1) din Constituție – *Suspendarea din funcție*;
- c) art. 151 alin. (1) din Constituție – *Procedura de revizuire*.

Dezbatere: specificul elementelor de structură în cazul normelor de drept constituțional.

3. Identificați cel puțin trei deosebiri între norma de drept constituțional și norma de drept civil.
4. *Dezbatere* pornind de la afirmația: „Regulile sunt norme juridice dacă reprezintă condiția însăși a menținerii vieții sociale” (D.C. DĂNIȘOR, *Juridicizarea regulilor, principiilor, politicului și politicilor*, în *In Honorem Ioan Muraru. Despre Constituție în mileniul III*, Ed. Hamangiu, București, 2019, p. 83).
5. Caracterizați obiectul dreptului constituțional.
6. Arătați care ramuri de drept aparțin dreptului public și care aparțin dreptului privat: drept financiar-fiscal, drept civil, drept penal, drept administrativ, drept comercial, drept internațional privat, drept internațional public, dreptul muncii, drept constituțional, drept procesual penal, drept procesual civil.

7. Comentați afirmația potrivit căreia dreptul constituțional este „ramură conducătoare pentru celelalte ramuri ale dreptului”.
8. Explicați fenomenul de „internaționalizare a dreptului constituțional”.

III. TEST 1

Selectați răspunsul corect:

1. Care este definiția normei juridice?
 - a) normă religioasă cu caracter general;
 - b) reglementare bazată pe cutumă;
 - c) regulă de conduită generală, impersonală, obligatorie, instituită sau acceptată de stat;
 - d) îndrumare voluntară adoptată de cetățeni.
2. Ce element NU face parte din structura internă a normei juridice?
 - a) ipoteza;
 - b) paragraful;
 - c) dispoziția;
 - d) sancțiunea.
3. Ramura de drept este:
 - a) o lege adoptată de Parlament;
 - b) un set de norme tehnice;
 - c) o instituție juridică;
 - d) o grupare de norme și instituții cu obiect comun și metodă unitară.
4. Structura externă a normei juridice se referă la:
 - a) forma tehnico-legislativă (articole, alineate etc.);
 - b) subiectele raportului juridic;
 - c) conținutul drepturilor fundamentale;
 - d) funcțiile Constituției.
5. Dreptul constituțional are ca obiect:
 - a) relațiile dintre state;
 - b) drepturile penale ale cetățenilor;
 - c) contractele de muncă;
 - d) reglementarea raporturilor sociale din procesul exercitării puterii publice.
6. Ce caracterizează normele de drept constituțional?
 - a) sunt redactate în hotărâri ale Guvernului;
 - b) au caracter general, sunt obligatorii și reglementează raporturi de putere;
 - c) se aplică exclusiv în instanțe penale;
 - d) au caracter privat și individual.
7. Din punct de vedere al sistemului dreptului, dreptul constituțional este:
 - a) ramura conducătoare a întregului sistem;

- b) o parte a dreptului privat;
- c) normă de drept fiscal;
- d) izvor de drept procesual.
- 8. Instituția juridică este:
 - a) un text constituțional individual;
 - b) o procedură legislativă;
 - c) o hotărâre a Parlamentului;
 - d) totalitatea normelor ce reglementează o categorie de relații sociale.
- 9. Ipoteza normei juridice:
 - a) stabilește sancțiunile aplicabile;
 - b) stabilește condițiile de aplicare a dispoziției;
 - c) este întotdeauna o lege organică;
 - d) este partea finală a normei.
- 10. Dispoziția normei juridice:
 - a) este emisă de Guvern;
 - b) stabilește cadrul instituțional;
 - c) stabilește conduita obligatorie a subiectelor;
 - d) definește termenii juridici.

IV. BIBLIOGRAFIE

1. Constituția României;
2. M. SAFTA, *Drept constituțional și instituții politice. Vol. I. Teoria generală a dreptului constituțional. Drepturi și libertăți*, ed. a 9-a, Ed. Hamangiu, București, 2025;
3. D.C. DĂNIȘOR, *Juridicizarea regulilor, principiilor, politicului și politicilor*, în *In Honorem Ioan Muraru. Despre Constituție în mileniul III*, Ed. Hamangiu, București, 2019, p. 73-106;
4. Legea nr. 24/2000 privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative (republicată în M. Of. nr. 260 din 21 aprilie 2010).

TEMA NR. 2

RAPORTUL JURIDIC DE DREPT
CONSTITUȚIONAL

OBIECTIVE SPECIFICE

După parcurgerea capitolului, studenții vor fi în măsură:

să definească raportul juridic de drept constituțional;

să arate care este specificul raportului juridic de drept constituțional;

să caracterizeze subiectele raportului juridic de drept constituțional;

să caracterizeze conținutul raportului juridic de drept constituțional;

să caracterizeze obiectul raportului juridic de drept constituțional.

FIȘA NR. 2

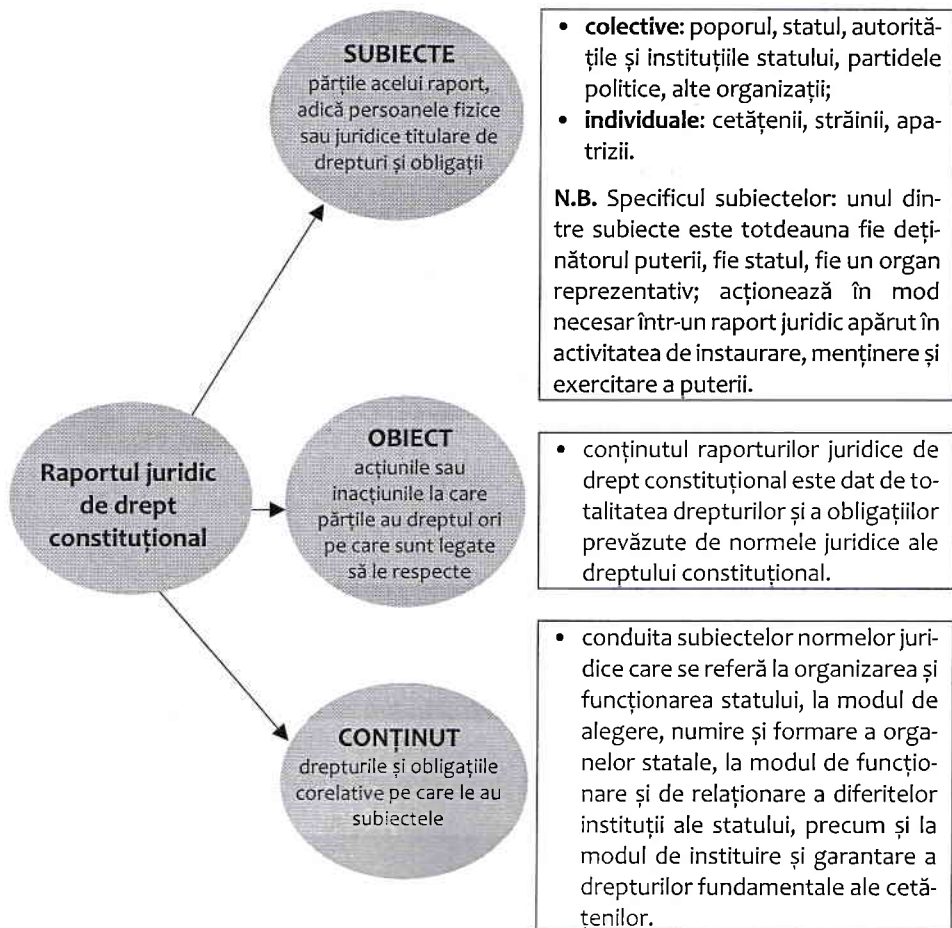
RAPORTUL JURIDIC DE DREPT CONSTITUȚIONAL

I. NOȚIUNI

1. Specific

- a) raport fundamental;
- b) privește acele relații sociale referitoare la fenomenul puterii de stat;
- c) unul dintre subiecte este statul sau o altă autoritate a statului;
- d) dubla natură juridică.

2. Elemente

II. TEME DE ANALIZĂ ȘI DEZBATERE

1. Caracterizați raportul juridic de drept constituțional:

**Raportul juridic
de drept
constituțional**

-;
-;
-;
-;
-;
-;

2. Explicați specificul de „raport fundamental” al raportului juridic de drept constituțional.
3. Explicați în ce constă dubla natură juridică a raportului juridic de drept constituțional.
4. Identificați și realizați câte o fișă de lucru în care să enumerați articolele din Constituție care se referă expres la:
 - a) subiecte colective de drept constituțional;
 - b) subiecte individuale de drept constituțional.

Precizați în dreptul numărului articolului (alineatului) identificat subiectul colectiv/individual, după caz, la care se referă.

III. TEST 2

Selectați răspunsul corect:

1. Care este specificul raportului juridic de drept constituțional?
 - a) privește raporturile de putere în stat;
 - b) se aplică doar în dreptul civil;
 - c) este un raport contractual între persoane private;
 - d) se referă la drepturile comerciale.
2. Ce element nu este parte a structurii unui raport juridic?
 - a) subiecte;
 - b) Constituția;
 - c) obiectul;
 - d) conținutul.
3. Subiectele raportului juridic constituțional pot fi:
 - a) exclusiv persoane fizice;
 - b) persoane fizice și colective (de exemplu, statul, partide politice);

- c) doar autorități publice;
 - d) doar instituții internaționale.
4. Un exemplu de subiect individual de drept constituțional este:
- a) statul;
 - b) Parlamentul;
 - c) Guvernul;
 - d) cetățeanul.
5. Raportul juridic de drept constituțional are un conținut format din:
- a) drepturi și obligații corelative;
 - b) decrete și ordonanțe;
 - c) proceduri administrative;
 - d) norme de conduită morală.
6. Dubla natură juridică a raportului juridic de drept constituțional se referă la:
- a) aplicabilitatea în dreptul muncii;
 - b) faptul că relațiile sociale cu caracter fundamental reglementate la nivel constituțional sunt apoi reglementate în mod detaliat de norme aparținând altor ramuri ale dreptului;
 - c) dublarea cu dreptul internațional;
 - d) confuzia dintre norme și principii.
7. Care dintre următoarele NU se referă la raporturi juridice de drept constituțional?
- a) dreptul la vot;
 - b) atribuțiile Parlamentului;
 - c) contractul de vânzare-cumpărare;
 - d) dreptul la liberă exprimare.
8. Raporturile juridice de drept constituțional sunt întotdeauna legate de:
- a) relații comerciale;
 - b) exercitarea puterii publice;
 - c) contracte individuale;
 - d) dreptul internațional privat.
9. Subiectele colective ale raportului juridic sunt:
- a) doar instituțiile Uniunii Europene;
 - b) statul, poporul, partidele politice;
 - c) apatrizii;
 - d) cetățenii.
10. Obiectul raportului juridic de drept constituțional constă în:
- a) proprietăți imobiliare;
 - b) acțiuni sau inacțiuni determinate de norme juridice;
 - c) drepturi de autor;
 - d) norme de conduită penală.